

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: 1. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerktő kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyébut pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomban vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny fölvetetik 's pontosan közöltetik.

**ÁLLALAT:** Magyarország és Erdély Jótékony nőegyesület; közgyűlés Mátyás szobra ügyében; Megyeri- emlék; a magyar kereskedelmi társaság alapszabályára észrevételek és javaslatok, Rostytól; országgyűlési közlemény; a megyei kihágások korlátoztatása körüli kerületi tanácskozások; Gömörmegye: országgyűlési pótlékutastások; Hevesmegye: országgyűlési követ jelentések körüli viták 's határozatok; Borsodmegye: a segélyosztó választmány hivatalos jelentése; Szepesmegye: követ jelentések; Torontálmegye; 's a t.)  
Ausztria (társulatok iránti törvény; a spanyol ügyek; a galicziái RR.)  
Spanyolország (a királynéhoz intézendő felírás 23-nyi többséggel elfogadtatott; Figueras folyvást keményen ostromoltatik.)  
Anglia (O Connell legújabb nyílt levele az irlandiakhoz; kalóz merény a Corin öbölben.)  
Franciaország (a londoni legitimista congressus a trónbeszédben érinteni fog; adatok Krisztina özvegy spanyol királynéről.)  
Schweiz (az aargaui aq. cza kotostorok helyreállitának.)  
Ertesítő.

## Magyarország és Erdély

**Alapítványok.** Nm. komori b. Bedekovich Lajos alkanczellár ur, mint néhai Ottlingger András m. udv. kincstári titoknok urnak egyetemes örököse 's végintézetének teljesítője, f. é. dec. 26ról Bécsben kelt alapítványlevele által a budai sinylök intézetében két beteggyógyintézetet, az Ottlingger czim alatt alapítani, 's az erre megkívántató 2000 pengő ftot kifizetvni kegyeskedek. Mihez képest a jótékony nőegyesület kötelezettnek érzi magát a' exc. e' példás tetteért legforróbb háláját nyilvánítani. Budán dec. 29. 1843. Küköy Henrik egyesületi titoknok.

A Mátyás- emléki egyesület f. hónap 11kén délelőtt 10 órakor t. n. Pestmegye udvarháza tanácskozási termében nagygyűlést tartand. Mellybe ezennel valamennyi t. cz. részvényes meghivatik. Pesten jan. 1jén 1844. Nyáry Pál egyesületi jegyző.

**Kérelem.** Alulírt néhai pályatársa, Megyeri Károly sírkövére tett adakozásoknak, hírlapok által közölt, jegyzékeiből, hálásan győződven meg, az elhunyt emléke iránti szíves részvétről a' közohajtásnak hisz eleget tenni, midőn Megyeri Károly jóakaróit, barátit és tisztelőit, emléke tárgyabani szíves értekezésre pénteken január 5kén a' nemzeti színházi csarnoki terembe összegyűlésre tisztelettel kéri; azon megjegyzéssel, hogy kik már a' közlötteknek kívül eddig is aláírókat gyűjteni kegyeskedtek, jelentéseiket beadni vagy böküldenit méltóztassanak, hogy az egybegyűlendőeknek az eddig történetekről biztos tudomásuk levén, azokhoz képest továbbra rendelkezniök lehessen. Pest jan. 1jén 1844. Fancsy Lajos.

## A' magyar kereskedelmi társaság alapszabályára észrevételek és javaslatok.

Alig hiszem, hogy találkozhatték valaki, ki honfi létére a' magyar kereskedelmi társaság eszméjének, 's ügyében legközelebb mult karácsonhó (december) 3án tartott ülése jegyzőkönyvének közhírré tétele alkalmával öröme nem lobbant 's nem ohajtotta volna, hogy ezen gyenge ültetvény megerősödhessék 's jövőre lombjai által nemcsak kedvesb éledeletet, hanem sokféle viharok ellen biztosítást is nyujthasson. Minthogy azonban az illy czéleléreket az azokhoz vezető eszközök jó választása tetemesen feltételezi, azok iránt nagy megfontolással 's körültekintéssel viseltetni hasznos dolog sőt e' tárgyra nézve, mivel hazánk boldogságára oly lényeges szent kötelesség is, ezen eszközök közé számítom azon alapszabályok czélszerűségét. E' társaság közrebocsátott alapszabályi elvét és irányát helyeslem 's azok birtak a' hozzá járulásra, de némely kitételekre 's kezelési módokra vannak észrevételeim, mellyeket megváltoztatni kívánok. Igaz ugyan, hogy az észrevételek 's javaslatok előadása 's megvitatása a' jövő évi febr. 2dik napjára kitűzött közgyűlés egyik feladata leendő, én azonban azokat előbb megvitatni azon okból jónak gondolom, mivel nincs mindenki azon szerencsés sebes felfogással megáldva, hogy valamely indítványt tüstint felfogni, 's annak jövőre minő hatását átlátni képes legyen, ez esetben pedig annyival kevésbbé, mivel a' részvényesek nagy száma kereskedő nem levén, ismérletlen téren vagyon. Én legalább magamról nyíltan megvallani nem átalom, hogy ha szakértő részvényesek fognak indítványozni, lesz elég olly indítvány, mellyet röggtön egész kiterjedésiben föl nem foghatván, sem mellette sem ellene szavazni nem fogok attól tartván, hogy rossz szabályt segitettem alkotni,

melly esetben azon édes öntudat sem vigasztalhatna, hogy belátásom szerint lelkiösméretesen szavaztam, mert felületes tárgyméret mellett lelkiösméretesen szavazást képzelni nem tudok, ezért nézetem szerint mindenki, de leginkább a' szakértő indítványozni ohajtók jól tennék, ha illyes indítványokat vagy egész közönség, vagy legalább előleg a' részvényesek tudomására juttatnák, mit talán azoknak az elnökségüél előleges letétele által sem fog veszteni, sőt elfogadtatása könnyítetni, ha hibás, az indítványzó fel fog világosítani, a' társaság pedig egy hibás lépéstől lesz mentve.

Ezek előre bocsátása után: 1) A' 12, és 17d. §ban mondatik, ha a' befizetés Pesten kívül történik, a' mellőzhellen bankköltségeket az illető részvényesek viselendik. Bankköltségek szó határozatlan minálunk, mert magyar bank nem létezővén, nem tudatik: minő bank vétetik sinormértékül, mert Magyarországra nézve minden bank egyformán külföldi, ezek pedig szabályaik, taxáik és provisioik tekintetében különbözök levén, a' fenebbi kitétel nem bir határozott értelemmel; hogy bankbeli kezeléseknél ezen szó helyes, megengedem, de itt nem, azért a' bank szó maradjon el. — 2) A' 41. 43. 48 's 76. §§ban igazgató és választmányi tagok választási módja tárgyalatik, sőt az utóbbi szerint a' közgyűlés az igazgatóság, és választmány eljárási helyeslésére, vagy kárhözvátására ítéletet mondhat. — Minden illyféle cselekvés, vagy eljárás titkos szavazás útján történjék. Nem a' politikai mezőről kívánom ezt a' kereskedelmi társaság eljárásaiba majmolólag átvinni, hanem azon okból, mivel vagyon világos 's nem régi példa arra, hogy a' titkos, és nem titkos szavazás között a' kereskedelmi világban is nagy a' különbség. Az eset imez: Legközelebb mult télen a' dunagőzhajózási részvényesek nagy része az igazgatósággal megeléguve nem levén, indítvány tétetett, melly elfogadtatott, hogy titkos szavazás útján döntessék el azon kérdés: vajjon az igazgatóság megérdemli e' benne helyezett bizodalmat? nagy többség volt az igazgatóság ellen, nagy is lett erre a' megindulás, mert nagyok — legalább pénzileg — voltak volna megróva. Erre indítvány tétetett, melly szinte elfogadtatott, hogy a' tárgy ujra nyilvános szavazás útján határozatassék el, 's mi lön az eredvény? nagy többség az igazgatóság mellett nyilatkozott, mellyet dicserő hosszú 's igen czifra beszédek váltottak fel, 's az igazgatóság legtöbb tagjai az ügynek további folytatására nagy alázattal kérettek meg. Minő lett az igazgatóság nevében a' válasz, 's mi sok unszolásra volt kegyes ezen nem vadászott tisztet ismét felvállalni, leirni nem szándékom, mert nincs kedvem, de itt helye sincs annak. Minthogy keresk. társaságunkból az illyes comediákat kizárni kívánom, a' titkos szavazást indítványozom. Hogy ifj. Szabó Pál ur első igazgatónak szavazás nélkül mondassék ki, a' programból érteik. 3) A' 44d. §. szerint az első igazgatónak szabadnak kell lenni, ez nagyon általános kifejezés ha körül nem iratik, mert logika szerint olly szabad embert nem találunk, azért ezt könnyű megszüntetni ha azon szó elibe „tulajdon kereskedéstől“ tétetik. 4) A' 47. §ban határozatik, hogy az igazgatók naponként a' választmány pedig hetenként ülést tartson. A' kereskedelmi társaság bizalmon alapul 's kívánatos, hogy ez minél tágasb, sőt ha lehet általános legyen, ezt pedig mai napokban nem máskép, mint nyilvánosság által érhetni el, azért javaslanám, hogy a' mennyire csak lehet, az ülések legalább a' részvényesekre nyilvánosak legyenek. Vannak ugyan a' kereskedelmi világban esetek, mellyekben a' siker csak titkos működéstől függ 's azért némely fogások közhírré tétele azt megsemmisíteni, illy esetekben lehetne a' házkapujára alkalmazandó függvény által, a' netalán megjeleni kívánókat a' meg nem jelenésre felkérni, nehogy azonban ez által a' megjelenhetési jog kijátszassék, tartozzék a' választmány, midőn a' titkolódzasi indok megszünt, ha kívántatik számot adni. Ezen intézkedést a' bizalomnyerésre czélszerűnek látom, 's azon esetre hasznosnak, ha a' társaság ügye olly kiterjedt hasznot hajtható körre

léphetne, hogy az eddigi pénzalap nem volna elégszeres, 's új részvényeket kellene kibocsátani; ha eddig láthatta a' község, milly jól folynak 's kezeltetnek az ügyek, bizonynyal nagyobb hajlamot fog a' csatlakozásra érezni, mintha egy ülésből hirdettetik illyesmi ki; igaz ugyan, hogy a' nagy ülések többnyire mindenütt nyíltan tartatnak; de igen különböző tudományt szerzhetek magamnak a' színészettől, ha a' coulissek mőgő is léphetek, attól, ha a' színházban csak pompás előadásokra jelenhetek meg. Szóval, az ügyek kezeléseire a' nyilvánosságot, mennyire csak eszközölhető kiterjeszteni kívánom; azonban mennyire tanácsos ez? találják ki 's határozzák el a' szakértők. 5) Az 52d. §. az igazgatókat eltiltja a' statuspapirokkal üzérkedéstől és fődözetlen elfogadásukba bocsátkozástul; az 53. §. pedig kötelességgé teszi az ügyeknek az alapszabályok szerinti viteleért való felelősséget. Nézetem szerint ezekre sanctiót is kell tenni. — Nem kívánok a' választandók iránt előleges bizalmatlanságot gerjeszteni, sőt ha az 54 és 76. §. a' visszaélések lehetőségét ki nem mondaná, e' pontokat meg sem érinteném, de így félremagyaráztatás félelme nélkül gondolok nyilatkozhatni, mivel nem elméleteket, hanem szinte tett dolgokat kívánok említeni. Ki utóbbi időkben Amerika pénzvarjait figyelemmel kísérte, bőven fogja tudni, hogy ott minő lélekismérettel volt tárgyalva a' bankok kezelése, többek közt volt ollyan is, mellyben az alapszabályok szerint mindig 2 millió dollárnak kellett volna lenni, azonban röggtöni vizsgálat útján kitünt, hogy a' felnyitott nagy ladában felül 1760 dollár volt, alattok pedig kövecsek; de egy közelebb levő bankra is nem igen régen kiviláglott, hogy a' mindig helyén lenni kellett pénzmennyiség két harmad részét igazgatók és választmányi tagok nyugtatók mellett kivették, holott azon bank kormányi biztos felügyelése alatt volt. Ezen világos példák elegendők lehetnek arra, hogy olly intézkedésről gondoskodjunk, melly a' mennyire lehet illyesektől megóvand bennünket. Véleményem szerint a' hivatala körén tul lépő igazgató, vagy választmányi tag, — az illyben meg nem egyező testületi tag személyére nézve ovást és ellenmondást tehet 1) a' hivataloskodástól mozdittassék el és soha se választathassék meg. 2) az okozott kárt térítse meg és pedig egész vagyona erejéig, mert lehet eset, hogy valaki hivatalávali visszaéléssel magának sokkal nagyobb hasznot hajthat, mint letett részvényei. 3) Az alapszabályok 44 és 48 §sai szerint leteendő részvényeiket a' társaság javára akkor is veszítsék el, ha a' tulterjeszkedésből kár nem történt is, büntetésül az önakaratosságért, mivel a' választottak, nem önakaratjuk hanem választókéiknek teljesítői. Ki igaz lélekkel vállalja fel a' hivatal, ezen föltételek által nem lesz visszatartóztatva, mert ez még könnyebb állapot a' törvényszéki pénzkezelői 's más hivatalnokéinál, kik a' hivatalnali visszaélés esetében, a' hivatalvesztésen 's elégtelen fölül máskép is büntettetnek. Rosty Zsigmond.

## Országgyűlési közlemény.

**CXXVIIik ker. ül. dec. 20kán d. e. 9 1/2 órakor.** Tárgy: A' megyei kihágások korlátoztatása iránti tanácskozás folytatása. Az ez iránti választmányi javaslat tegnap félbenschakadt 3. §nak q, r, s, pontjai, elhangozván a' közben közben tett rövid észrevételek, a' többség által minden változtatás nélkül fogadtattak el, azonban az aa) pontra nézve, mellyben az előre bocsátott szavazási jogban részesítendő osztályokat illetőleg az mondatik, hogy rájuk nézve megkivántatik, miszerint valamely keresztény vallás felekezethez tartozzanak, egy duna- melléki követ azt indítványozá, hogy az egészen hagyassék ki, mert ez által az elfogadott qualificatiók mérlegét megügendő zsidók a' választási joggyakorlatából csupán vallásuk miatt rekesztetnének ki. Jól fognak emlékezni olvasóink, mikép a' kir. városok rendezésének tárgyalatásakor a' zsidók polg. jogokban részesítettését a' többség megállapította; az indítványzó követ tehát a' következetességre, de egyszersmind a' kir. városok azon szemrehányásának, miszerint a' megyék a' nemesi jogok másokkali megosztásában korásem olly liberalisok, mint valának a'

polgári jogok kiterjesztésiben, megozafolására figyelmeztetve a kerületi ülést, szorgalmazta, hogy a zsidók, ha a törvényjavaslat-meghatározta képességekkel bírandnak, tisztválasztási szavazatjoggal ruháztassanak fel. Ezen indítvány kissé hosszabb vitára, később pedig szavazásra nyújtott alkalmat. Kik az indítványt pártolták, mind elmondották a zsidók emancipációjával szeméző könyvekből és hírlapokból ismértés közhelyeket. A szokásos közhelyeken kívül leginkább abban keresetek az indítvány pártolói achillest, hogy miután már mult országgyűlésen törvényhozásilag kimondatott az, mikép a zsidók mind azon jogokban részesülhetnek, mellyekben hazánk egyéb nemtelen lakosi: most, midőn arról van szó, miszerint ha a zsidók azon képességekkel bírnak, mellyekért a nemtelenek szavazási jogban részesíttetnek, szavazási tehetséggel ruháztassanak fel; a törvényhozás méltóságához nem volna illő, mintegy visszalépni, és ugyanazon emberekre ugyanazon körülmények közt ma fejéret, holnap feketét határozni, mi annál inkább szembetűnnék, mert alig néhány hónapja, hogy ezen tábla többsége a zsidókat kir. városokban polgári jogra méltatá. Elmondott még, hogy ha a kereskedést, gyár- és müipart elő akarjuk hazánkban mozditani s hazánk minden lakosát mintegy testvérrileg egybeforva kívánja a felvilágosodás az alkotmány sánczaiba bevinni, a kereskedő és kereskedő, gyárnok és gyárnok közt ne vonjunk, ha egyébiránt egyenlő képességekkel bírnak, csak azért választófalat, mert nem ugyanazon egy templomban imádják istenüket. Azon követ, ki tegnap az özvegyasszonyok ügyét olly hón védte, ma ismét kétszeremelte hathatós szavát a zsidók választási jogának kivívására, s igéré, hogy — mikint Angliában történtéstörténik — e tárgyban szót emelni mind addig meg nem szűnik, míg szavára Jeriko előitételes falai le nem omladoznak. Egyébiránt e szónok az indítvány ellen tett észrevételek czáfolásába bocsátkozva, a zsidók ellen gördített szokott vadak valóságát kétségbe nem voná; hanem a zsidók által elkövetettni szokott visszaélések kiapadhatlan forrását sőt, mint ő mondá, veszedelmes kigyóját magunk keblében vélfe keresendőnek, mi vagyunk azok, úgy mond, kik a szegény zsidót mindennek előtt a temetési helyül szolgáló néhány talpalattnyi földért jól kizsarolván, azon kénytelenségbe hozzuk, hogy az pénzszomjunk kielégítésül ha másunnan nem lehet, még a pokol fenekéről is pénzt kerítsen. Vannak ugymond szóló hazánkban is, kik az angol történet példájára igen jól tudják jövedelmiztetni a szerencsétlen zsidók törvényen kívüli állását, és a fogkihuzás nagy summával megváltatásának embertelen mesterségéhez hasonló pénzcsikaró fogásokhoz igen is értenek. Mi azon szemrehányást illeti, mintha a zsidók pénzarisztokraták volnának, azt szóló nagyon természetesen találja, de az egész csak abban határozódik, hogy kinek módja van benne, a keze ügyébe eső kényelmeket megszerzi magának, már a ki francia szakácsosál jó ízű s finom ételeket főzethet magának, az bizony nem igen kívánja meg a bográcsban leterített suba felett megforgatott paprikás húst. s. a. t. Azok ellenében, kik a zsidók tisztválasztásra képesülésének idejét még el nem jöttnek állíták, választolatott, mikép az igen szomorú dolog volna, ha a zsidók polgári jogban részesíttetése Bentham által felhozott amaz ismértéses sophismával, ma nem, hanem holnap világ végéig halasztatnék. Mindig az a felelet, mond egy szónok, — jaj még nem jött el ideje a zsidók felszabadításának, pedig sz. István idejétől már 800 év pergett le, és a zsidók felszabadítása még eddig sem ért meg; de ha így védjük, a Messiás eljövele előtt nem is érhetik meg, miután ha lasaankint akarjuk őket polgári jogokba léptetni, az szokott mondatni, hogy e nagy fontosságú újítást rendszeresen kell tárgyalni; ha ellenben rendszeresen nyulnánk a dologhoz, akkor ismét az vettetének ellen, hogy az illy dolgokban lassankint kell előre haladni. A zsidó többnyire kereskedő, és így leggyakrabban van szüksége bíróra; miért ne folyhatna tehát annak választásába, miután irni olvasni tud, sőt a tisztujtások több megyében eddig is zsidó pénzen tartattak. Hogy a zsidó nem igen magyarosodik, oka mert nálunk a kereskedési nyelv német, egyébiránt, ha a zsidót a polgári életbe léptetnők, szintolly hű magyar fogna lenni, mint a millyen hű francia Franciaországban. Csudálkozik szóló, hogy minden baj okának a zsidót tartják; s elhiszi, hogy ha Spanyolországból és Portugáliából ki nem üzték volna a zsidókat, az ottani nyomorúság okát most tüstint rájuk fognák. Végül a káptalani követekhez fordulva, azon reményét jelenté ki, miszerint a főtisztel. urak az Isten választott népének ügyét minden esetre pártolni fogják. Azok kik a zsi-

dók választási joga ellen és így a választmányi szerkezet mellett szóltak, így okoskodtak: Még átalakulásunk első fokán állván, nem lehet felednünk két körülményt, mellyek közül első az, hogy a magyar os alkotmány alapvételén fogva, nálunk majd minden polgári jog földbirtokhoz van kötve, úgy hogy e részben a müipar, kereskedés soha számba sem jött, és így eddigelő a földbirtokos aristokratia egyedül áll a vásárban, mellytől függ az alkotmány sánczainak tágíttatása; vigyáznunk kell tehát, hogy e haza 9 millió nemtelen lakosának néhány százezer zsidót előbe téve, ne ingereljük fel az aristokratákat szabadelmü utasításink megváltoztatására; hanem nálunk egyedül békés átalakulásról lehetvén szó, az igazság feléig eljuthatván, körülményinket tekintve, álljunk meg az igazság 1/4-nél. Másik körülmény a nemzetiségi szempont, erre nézve a magyarországi zsidók sokkal hátrább állanak mint egyéb idegen ajku népek. A zsidók ugyan is hazánkban nem a magyar, de nem is a zsidó, hanem a német nyelvet mozditják elő, mert az a kis tréfa, hogy itt országgyűlés helyén Pozsonyban két kis leányt magyarul taníttatnak irni olvasni, számba sem jöhet azon nagy tömeg ellenében, melly Magyarország a rontott német nyelvet használja, ápolja, és gyarapítja. Mult országgyűlés kimutatta a zsidóknak az emancipációhoz vezető utat, de biz ezt a zsidók még eddig nem igen vették figyelembe, mert a magyar nemzetiséghez olly kevésbé ragaszkodnak, hogy a törvény rendeletének abban sem tesznek eleget, miszerint egyházi anyakönyveket magyarul vinének; földbirtokot pedig ön erejökkel mivélés végett teljességgel nem szereznek. Ha tehát azt akarják a zsidók, hogy irántok a magyar nemességben sympathia ébredjen; úgy hova hamarabb simuljanak e nemzet érdekeihez; különben még most olly nagy az antipathia a zsidóság iránt, hogy szóló szerint csak katonai erővel lehetne azt létesíteni, miszerint a magyar nemesség a zsidóval egy teremben szavazzon. Nem vádolhatni minket következetlenségülr a zsidók polgárosítását illetőleg, mert mi utasításos rendszerünk következtében nem magunk oktából határozunk, mond egy felső vldéki követ, mit tehetünk mi róla, hogy mult országgyűlés óta még inkább elidegenültek a megyék az emancipatio eszméjétől, ennek magok a zsidók is okai, mert falunkban zsidó és ur az aristocrata, csak hogy ez utóbbi születése, az előbbi pedig pénze bora pálinkája erejénél fogva. Szóló a zsidóbarátokat utasítja a zsidókkal elpegett megyékbe, ha a zsidók által kizsarolt föld népének inségét s nyomorát egybe akarják vetni azon megyék lakosainak jóllétével, hol zsidók törvény tilalmánál fogva nem lakhatnak. Míg tehát a nép nem emancipáltatik, nem tartaná szóló liberalismusk, a zsidót emancipálni, annál is inkább, mert ha nálunk a zsidóknak polgári szabadság engedtetnék, az lenne következtése, hogy a szomszéd országokban nyomott zsidóság mind hozzánk tódulna, s adózó népünk sorsát csak súlyosbítaná. Több szónok állítá, hogy ez uttal a megyei kicsapongások korlátoztatása forogván szönyegen, az illető hatóságok tudta s hiro nélkül amugy mellesleg nem volna tanácsos az emancipationalis kérdést átsurrantani. Mások a kérdéses indítvány körül helybeli érdekü czáfolatokba bocsátkozván, rövidség okaért csak annak kijelentésére szoritkozunk, mikép szavazásra kerülvén a kérdés, 35 megye 12 ellen a választmányi szerkezet mellett nyilatkozott. A 24 § többi pontjai t. i. a) bb) cc) dd) ee) f) g) h) i) j) k) mind ugy maradtak; ahogy választmányilag szerkesztettek. Az x) pontra egy káptalan követe azt jegyzé meg, hogy az egyházi rendre nézve, melly Magyarország első státusát képezi, ha ugyan az x) pont alatt a r. kath. clerus is értetik, igen sajnosan esik az, miszerint mind a mellett is, hogy választási törvényes jogát még a Pesti hírlap is elismerte (értsd a káplánokat) a szavazásjogot csak most nyerendő osztályok után tétetett, mellyekből némeltyek még tán borotváltak s borotválnak is. Erre többen válaszolák, hogy az ország első státusán csak a praclatusok nem pedig egyszersmind a köz rendü papok is értetnek, kiket, miután a püspök felszentel, még nem ruház fel egyszersmind magyar nemesi joggal, mikép az 1807-ben orsz. választmányilag kimondatott. Egy a válaszoló szólók közül sajnálja, hogy a káptalan követe a soron fen akad, hisz a sort néha a legkisebkek kezdik és a legnagyobbak végzik, máskor pedig épen megfordítva. Mi a foglalatosság nemöre vonatkozó lealacsonyító szavait illeti a káptalani követnek, ezt a válaszolók egyike épen a r. kath. papságtól várná legkevesebbé, miután annak legnagyobb része nem a magas aristokratia kebléből szokta venni eredetét. Végül kodélyesen jegyzé meg egy szó-

nok, mikép ő sajnáljaugyan, hogy a clerus történetesen x) alá esett, melly az algebrában incognita quantitást jelent, de azon mód nélkül örvend, hogy az özvegyasszonyok személyesen nem folyhatnak a tisztválasztásba, mert ezek többnyire velők fogtak volna kezét fogni. Ezután olvastatott a 25 és 26 §. „Minden tisztujtás előtt az illető megyék a szavazhatóknak helységenkint pontosan s betürendben, küldötségek által leendő összeírását megrendelni s tisztujtás előtt közgyűlésben meghitelesíteni s illetőleg megigazítani tartoznak. Erre gonddal lenni a megyei elnök kötelessége. A melly tisztviselő vagy más kiküldött ez érdembeli kötelességét rendes időre nem teljesíti, a hanyag tisztviselőkre nézve a bünt. t. könyvben rendelték sulya alá esik“ — 26 §. Választási jogát mindenki csak személyesen gyakorolhatván, semmiféle megbízóleveleknek (credentionalis) hely nem adathatik. E §-ok minden változtatás nélkül meghagyatván, mielőtt az ülés eloszlott a kerületi elnökség jelenté, hogy kir. szem. önmaga a napló kinyomatása akadályának elhárításáru gondoskodék s már a napló sajtó alatt létezik.

**CXXVIII. kerül. ülés dec. 21 kén d. e. 9 1/2 órakor.** — Tárgy: a megyei kihágások korlátoztatása iránti választmányi javaslat vizsgálatának folytatása. Olvastattak a választmányijelentés 27 dik s azt követő §-ai egész a 38 dikig úgy, a mint itt következnek: 27 §. minden tisztujtási érvényes szavazásnak e végre nevezett választmány előtt, s a szavazhatók hiteles összeírása nyomán — e választmánytól nyerendő szavazatjegy általi titkos szavazással kell megtörténni. E választmány föl részét a főispán, vagy a 2 és 4 § esetekben a 16 § szerint választott elnök, felét a tanácskoztvány nevezi ki. Ugyanezek neveznek járás — vagy illetőleg helységenkint olly egyedekeket is e választmányhoz, kik a szavazási joggal bírókat helyenkint ismerik. Mindezek a 21 §-ban foglalt esküt előre letenni s ahoz képest eljárni kötelesek. — 28 §. Minden kijelölt számára külön színü egyegy szavazatláda rendeltetvén: a ládához zárral kapcsolóláda alkalmazott papirosra könnyen olvasható nagyobb betűkkel az illető kijelölt vezető- és keresztneve jegyeztessék. Ha a szavazás egyszerre több helyen történik, mindegyik helyre nézve ugyanannyi számú ládák és tábláknak kell lenni. A név-följegyzéseknél bármilyen különböztetésnek lenni nem szabad. — 29 §. A szavazat-ládáknak olly esengettyükkel kell lenni ellátva, mellyeket minden bevetett test okvetetlen külön csengésre hoz, de a külön ládák csengettyü hangra nézve egymástól legkevesebbé se különbözzenek. Ezek a választmányi teremébe ugyan, mind azáltal annak láthatásától elválasztva helyzendők azon sorban, mint a kijelölés történt; s e végett mind a ládák, mind a felettök levő táblák római számokkal is megjelendők. E ládáknak kettős fiókkal is szükség ellátatni úgy, hogy a felsőbe hullott szavazatjegyek mindegyik helység szavazása végeztével az alsó fiókba látatlanul leereszthessenek, az által, ha a felső fiók alja kihuzatik, melly természetesen ismét visszatolando. — 30 dik §. A tisztujtási ülés megnyittatván, s a hivatalnokok a 16 § értelmében hivatalaikat letévén, mindenek előtt a tisztujtási jó rendet tárgyzó törvény-czikkeket tartozik az elnök fölolvastatni. — 31 dik §. A kijelölést az elnök olvassa föl. Ezt végig csendesen kihallgatni mindenki köteleztetvén; a ki ezt bármikép akadályozná, mint széksértő s illetőleg rendezavaró tekintessék s a büntető törvénykönyvben a széksértés ellen határozott s alább a 44. és 45. §-ban is érdeklött büntetés alá nyomban vétessék. — 32 dik §. Ha a tanácskoztványban megállapított kijelölés meg nem tartatnék, eziránt észrevételt tenni a tanácskoztvány tagjainak joga s egyszer smind kötelessége. Ha a tanácskoztvány által kijelölésü kiüzöttek közül valamelyik a kijelölést el nem vállalná, vagy más hivatalra előbb választatnék meg, helyébe az elnökség a tanácskoztvány által ajánlottak közül sor szerint más tartozik kijelelni. A kijelölteken kívül másra szavazni nem lehet. — 33 dik §. A kijelölő elnök mindegyik kijelölt vezető- és keresztneveit könnyen olvasható nagyobb betűkkel egyformán jegyezve ugyanolly színü külön táblába teszi belé, millyen színü láda van annak szavazatai számára rendelve és azt le is zárja. E táblák a szavazási teremén kívül annyi helyen függesztetnek ki, a hány felé történik a szavazás. Ezzel a szavazás nyomban elkezdetvén mind végig így folytatandó. — 34 dik §. A szavazók helysége sorban, s összeírásai betürendben hivandók, s egyenkint bocsátandók a szavazatszedő választmány elibe. Kinek a hiteles összeírás szerint szavazata van, választmány elnökötől nyert szavazatjegyet a ládák egyikébe tenni, vagy ha szavazni nem kívánna,

azt nyomban visszaadni köteles. Kiről ellenkező bizonyítottatik be, a választmány hiteles jelentésére az őrszék által kimondandó ítélettel azon egész tisztújítás alatt szavazásjogától megfosztandó. — 35dik §: „Ki a tisztújító megyében lakik, csupán azon kerület, vagy járásbeliek közt szavazhat, mellyben lakhelye fekszik. Birtokjok helyzetéhez képest csak megyén kívüli lakosok szavazhatnak. — 36dik §: „Ha valaki ellen bebizonyodik, hogy bármi móddal kezdte több szavazatjegyet vetett valamelyik ladába; vagy azon egy hivatalra több helyen is szavazott, a 34 §ban érdeklött szavazatvesztésen felül mint a jó rendet megháborító, minden bele vetett golyó, vagy más jegyért egy, és egy hónapi fogságbüntetésben az őrszék által, a választmány köteles jelentésére azonnal marasztalásuk el, 's nyomban le is tartóztatásuk. — 37dik §: „Szavazás alkalmávali csaláság esetében a szavazás azon helységebeliek által, mellyhez a többszörösen szavazó tartozott, ismétlődő lesz. E' §sokat minden nyomosabb észrevétel nélkül a többség maradjon felkiáltással elfogadván, következett a 38dik §, mellynek szavai ezek: „Mindogyk hivatalra lett szavazás elvőgeztével, a ladákat a választmány el. it felnyitván, a választmány a sikertárgyulésre bejelentni. Kire legtöbb zavazat esett, az elnök megválasztottnak nyilatkoztatja. E' §ra észrevételről, mikép a szavazás eredménye kezelését illetőleg minden gyanu elhárításául nagy megnyugtatására szolgálja az a kedélyeknek, ha a szavazási ladákat, nem a választmány, hanem a megyei választó közönség egyeteme gyűlése előtt bontatának fel, a választmányi szerkezet így módosított: „a ladákat a választó közgyűlés előtt felnyitván, kire legtöbb zavazat esett, azt az elnök megválasztottnak nyilatkoztatja. Ezután a 39dik § olvastott: „Tisztújítás érdemében értekezés végett bármikor 's bárkinél összegyűlekezni az alkotmányos szabadság alkotó része. Ellenben botrányos dorbézolás, megvesztegetés, vagy fenyegetés által bárki részére szavazatokat vásárolni, vásároltatni, eladni egyáltalán tiltatik. Illy becsületlen tett bebizonyodása esetére, mind a megvesztegető, fenyegető v. segédei, mind a vesztegetett, a legközelebb 3 év betöltéig minden közszavazási jogaitól fosztassanak meg. Ismétlés esetében a szavazattól megfosztás személyekre nézve egész életükre okvetlen terjesztessék ki Ezen kívül azilly megvesztegetést elkövető egy évig terjedhető fogsággal büntetessék; 's mind azon kihágásokra nézve, mellyek tette következtében elkövetettek, valóságos bűnösöknek tekintetvén irántokí felelet 's elégtételre vonassék. Illyesre más által ne talán lett megbízás semmi mentességül senkinek nem szolgálhat. Az, ki magát megvesztegettetni engedte, a kapott ajándékot a megyeházi pénztárba kétszeresen befizetni köteleztetik; ezenkívül fél-évig terjedhető fogsággal is büntetendő. Ez esetekre vádló mindenki lehet; itőlő bíró az őrszék; ennek netaáni elosztása után, a tetes helyzetére való minden tekintet nélkül, a tisztújító megye törvényszéke. Ezen §sala' szőlők közül senki sem vala tökéletesen megelégedve és így ennek módosítását egy szívvel lélekkel kívánta mindenki; csak hogy különböző szempontból indulva ki. Így például egy megye követe a' § első sorait, mellyekben mondatik: „Tisztújítás érdemében értekezés végett bármikor 's bárkinél összegyűlekezni az alkotmányos szabadság alkotó része“ védkép ki akarta hagyni; mert ugymond, i ly előleges értekezés ürügye alatt fognak történni az éteések itatások 's vesztegetések. Egy másik megyei követ pedig azt adá elő, hogy a' szőnyegen forgó szerkezet igen tágas kaput nyitván vádoskodásra, a' rossz akarat egy vagy más érdeke előmozdításául a' legártatlanabb egyedeket is be fogja vadalni, ohajtáná tehát, hogy a' hamis vádlókra azon büntetés szabassék, melly a' vád bebizonyodása esetében, azokat fogta volna érni, kik bevádoltattak. Mások azt mondák, hogy a' választmányi javaslat szerint, magára az ártatlanságra is bünbélyeget lehetne nyomni 's az egész tisztújítás papmarasztási alakot öltene magára. Egy dunántuli követ attól fél, hogy a megyei rendszer mostani állásához képest gyakorlatba sem vehetni a' választmányi javaslatot, vagy ha gyakorlatba vétetik is; következzék az lesz, miszerint a' tisztújítás 1—2 hétig tartván, az összes nemesség csak a' két főbb hivatalnok választásában veend részt, az alsóbb hivatalnokokat pedig csak a' helybeliek fogják választani, úgy hogy aztán a' titkos szavazás vagy képviseleti rendszerre, vagy helyenkénti (falunkinti) szavazásra készíti meg az utat, melly utóbbit szőlő az előbbinél, ha az még az egész népre ki nem terjeszthetik, sokkal tanácsosobnak vélnő. Egyébiránt midőn szőlő a' hamis

vádlókat büntetetténi akarja, a' § első sorait csak azért sem kívánja kihagyni, mert attól fél, hogy azok nélkül a' nemzet alkotmányos szabadságának virága a' közös dolgok iránti közös értekezés, Angliában is feltökényen őrzött jog, épen ugy magyarátatnék, mint azt már az előbb B — megye követe szavaiból lehetett volna következtetni. Egy más megye követe a' választmányi szerkezetből azokat, mik a' 39 §tól fogva a' III dik fejezetig javasoltatnak, mind kihagyni kívánta, mint az illető hatóságok rendelkezése alá eső dolgokat. Az utána szőlott követ pedig azt jegyző meg, hogy a' megvesztegetés nemcsak éteés itatás hanem hivataligérés 's több e'féle által is megtörténhetik, annál fogva határozottabban ohajtáná kifejeztetni, mit kelljen érteni a vesztegetés szó alatt. Az előrebocsátottakra az illető választmányi jegyző némileg fölvilágosít észrevételeket tevén, egy tiszai követ emelt utána szót: Szükség — úgy mond hogy a' törvényhozás gondoljon ugyanazon borzasztó kicsapongásokra, mellyek korlátoztatása iránt tanácskozunk, azonban az alkotmányos szabadság érdekében igen szomorú lenne, ha a' véres történetek friss emlékezte oly befolyást gyakorolna tanácskozásunkra, hogy a' midőn rendet akarunk, ugyanakkor a' választás szabadságát kockáztatnók és oly törvényt alkotnánk, mellyet akár a' megyei elemtől idegen főispán akár az egy más ellen torzalkodó pártok az ártatlanok elnyomására használhatnának. Én azt kívánom, hogy itt a' kihágások szorosan határozottassanak meg; továbbá, miután már a' crim. codex tárgyalatásakor felállított azon elv, hogy a' bűnös kiállván büntetését, tovább ne büntetessék; és megállapított a' vesztegető, bűnösítés és felbőjtő fogalma: a' választmányi javaslatból az örök büntetés hagyassék ki és a' megyei kihágásokra választmányilag javasolt büntetések a' crim. Codexben felállított sarkelvekhez alkalmaztassanak. Különbö a' választmányi javaslatnak mostani állásában elfogadásával oly dracoi törvényt alkotnánk, mellynek mása nincs Európában. Miután a' választmányi javaslat nem határozza meg a' bűnösök, a' felbőjtés eszméjét a' megvesztegetésével összehavárja és még is örökre büntet. Szőlő egyébiránt nem is várja épen a' büntetések szigorúságától a' rendet, mert hiszen eddigelő is halált mondanak törvényink a' gyilkos fejére, és még is ki nem tudja, hogy vannak megyék, mellyekben egy két ember azt hívné, hogy bennök rejlik a' haza boldogsága megállapításának magva, megyei követség vagy tisztség után esengve alkalmat szolgáltatának arra, hogy több ártatlannak vére ontassék. Látni való innen, mikép a' legszigorubb törvényektől felelem sem tartóztatja vissza a' felbőjtött emberi szenvedélyeket és e' részben csak a' becsületérzésnek nevelés általi kifejlése, a' főispáni hivatal betöltésének a' megye bizodalmból leendő kisugárzása, és a' képviseleti rendszernek e' hon minden lakosira kiterjesztése igrének gyökeres orvoslást. Ezen előadás lényegére nézve a' következtet szőlők is mind egyet értettek, és a' 39 §. egész a' III dik fejezetig ennek szellemében kívánták az illető körül. választmány által újra dolgoztatni; úgy hogy elnökileg is ez értelemben mondatott ki a' határozat. Azonban a' határozat kimondatása előtt a' tiszai követ egyes állításának részint támogatásául, részint megczafolásául nevezetes észrevételeket tettek. Egy követ sokat értetni akaró rövidséggel a' jelen tanácskozást illetőleg figyelmezteté a' t. KK. és RKet Dánia példájára. Dánia ugymond 1660. jó királya kedvéért lemondott polgári alkotmányáról, és csak később vette észre, hogy nemzetnek alkotvány nélkül polgári élete nem lehet és csak szék és nyolczvan éves küzdelmeinek látszik némi eredménye 's a' t. Egy másik szőlő azt mondá, hogy több mint emberi fölemelkedés kívántatnék valamely megyétől, hogy a' választmány által ajánlott rendkívüli szigorú büntetést mintegy maga magán hajtsa végre, sőt a' választmányi javaslata épen gyakorlatba vehetetlen; a' mennyiben, határozatlanságánál fogva hármelty sziveség adása és elfogadása megvesztegetés 's megvesztegettetésnek bémáltathatván a' szerkezet szerint több ezret sőt lehetne eset, hogy magát az egész megyei nemességet is be kellene félve zárni fogságba. Egy dunántuli követ az előtte szőlőnek okoskodását a' megyei nemesség erkölcsi érzetere nézve igen pessimisticus szempontból mondá kiindultnak. Szőlő a' választmány védelmére azt hozta föl, hogy az kiküldetési rendeltetésének megfelelt, és mi ugymond addig, mig a' főispáni jogok körülnyirbáltatásáról, 's több idegen 's mulékony elemnek a' megyei hatóság sánczai közé vételéről volt szó (nem tudom — mert a' jövendő méhében rejlik ennek megfejtése, javunkra? vagy kárunkra) tökéle-

tesen meg voltunk a' választmány szerkezetével elégedve, most azonban, midőn a' mi saját visszaélésünk korlátoztatására kerül a' sor, a' szigorú büntetésektől ijedezünk, 's a' nevelésre, ezen universalis curára hivatkozunk, mihez akkor szoktunk folyamodni, midőn semmi sem akarunk; mi a' szigorú büntetéseket illeti, igen is meg lett volna azoknak eddig is eredményök, ha szigoron végre is hajtottak volna. A' köv. szőlő azt adá elő, hogy a' választmány a' vesztegetésen szavazatvásárlást értett, és azt keményen kívánta büntetetténi. Szavazatokat vásárlani vagy is vesztegetni nem a' neveletlen nép, hanem a' nevelt urak szoktak, már ha 1000on lopnak, a' lopás azért szintolly keményen büntetendő, mintha egy ember lopott volna, így gondolkodott a' választmány a' vesztegetésről is. Hogy a' választmány a' javasolt büntetéseket a' criminalis Codex elveire nem alkalmazá, oka, mert még akkor a' criminalis Codex országgyűlésileg nem volt tárgyalva és megállapítva. Egyébiránt szőlő a' megyei kicsapongásokat, még azon esetre is korlátoztatni kívánta, ha a' criminalis Codex törvénybe nem mehete. A' köv. követ a' tisztválasztási kicsapongások halálát a' képviseleti rendszer behozatásául és a' hivatalkörságból nevelés utján leendő kigyógyulástól várja, addig is azonban czélszerű intézkedések által kívánja az embervért kiméltetni és midőn az alkotmányos szabadság lényegét a' köz dolgokbani szabad értekezhetést a' választmányi javaslat három első soraiban meg akarja őni, ugyanakkor a' muzsika és zászlók melletti dinom-dánomokat, mellyek utóbb borzasztó vérengzéssé szoktak válni, annál is inkább ohajtja megzaboláztatni, mert ez úton az oligarchák szokták a' vagyontalanabbak aktivitását nullificálni. Összejöheteünk mi (mond szőlő neki lelkesülve) a' nélkül, hogy a' boros csapatok megeresztenők, hozzuk divatba a' politikai bűjtöket, és a' csapat megereszése által ne adjunk alkalmat embervér-eresztésre. Egyébiránt szőlő azon előadáshoz ragaszkodott, mellyről fentebb mondám, hogy szinte közakarattal határozatba ment. Ezután egy felső vidéki követ emelt szót, 's megmondván, hogy habár megyéjében eddigelő képes volt is az intelligentia minden botrányos kihágásnak elejét venni, de miután Zban az értelmiség örökösége daczára is oly borzasztó kicsapongások követték el, nincs reménye szőlőnek, hogy orsz. intézkedés nélkül jövendőre egyedül az intelligentia szilárdsága felelhessen meg már nemcsak a' választásoknál, hanem a' léleknyugalmat igénylő tamácskozásoknál is, a' garázdálkodó tömegnek. — Egyedül képviseleti rendszer segíthete itt a' dolgon, de ki volt e' végre küldve a' választmány? mert ha i g e n és a' többségnek reménye van a' képviseleti rendszert behozni, akkor kívánom, hogy ezen egész választmányi javaslat újra dolgoztassék. De azt nem hiszem, mikint az előbb szőlott tiszai követ által czéloztatott, hogy a' megye által választandó főispán a' mostani megyei rendszer mellett, a' bajoknak elejét tudná venni, hisz választott elnök az alispán, 's még is nem voltunk e' már először szomorú tanúji, mikép a' legszerettebb alispán elnöklete sem vala képes az indulattól elragadott tömeg kitörését meggátolni. — Nincs a' mi népünknek arra hajlama, hogy a' kit egyszer bizodalmaival elnöki székbe emelt, annak zavára egyszerű mind szenvedélyét megtagadva, fejet is tudjon hajtani. Soká érünk még mi oda, hogy mint Angliában egy fejér pálozának felmutatása a' legnagyobb zavarban is csendet idézzen elő, mi a' megyei elemet szaporítottuk, de még eddig a' rend biztositékáról nem gondoskodtunk. Erre nézve ne feledjük, hogy ha jó rendet akarunk eszközölni, annak fenntartását minél kevesebb egyedekre bizzuk. Szőlő is kívánja a' választmányi javaslatot újra dolgoztatni, mert az nem eléggé határozott, miután többek közt abban sem a' dorbézolás, sem a' vesztegetés nincs világosan értelmezve. Mert hisz ugy mond szőlő, a' vesztegetés nemcsak pénzzel történik, egy női kacsintás (hunyoritás) hatalmasabban igazgatja fel gyakran a' szenvedélyeket, mint bor és pénz; hogy ez nem halatlan eset, mutatja egy nem oly igen régi példa bizonyos megyében, hol az alispánné corteskedett 'sa't. Még egy tiszai követ a' vesztegetésre vonatkozólag mondá, hogy e' részben mindenkinek, még nekünk is ugy mond, megvan gyenge oldalunk, és csak el kell azt találni, a' vesztegetésnek azonnal martalékául esünk. Hogy a' vesztegetni akarók mindig gyengébb oldaláról szokták megkerülni az embert, erre egy példát hozott fel. Azon időkben ugymond, midőn az angol azt szeretete volna, hogy a' Napoleon uralkodása alatt hatalmaskodó francziáknak az egész világ ellensége legyen, egy európai udvart ugy tudta maga részire hódítani a'

franciák ellen, hogy magának a királynak, ki a szép hölgyeknek imádója volt, szép asszonyt küldött, az első miniszternek, ki a szép lovakkal gyönyörködött, a legnemesb fajú lovakkal kedveskedett, a 2dik miniszternek pedig, kinek minden kedve a régi pénzekben telt, régi pénzeket ajándékozott, s illy egyszerű úton az egész udvar meg lön nyerve az angoloknak. Legveszelelyesb vesztegetésmódnak nevező szülő a tisztválasztások alkalmával a vallásra hivatkozást, a midőn semkér, sem hall többé senki, hanem csak arra néz, a merre kakast vagy keresztet lát! — a mikor aztán többnyire mindennek azzal lesz vége, ubi omnes pecant, punitur nemo. Mondatott még egy és más, jelesül a választmányi jegyzőnek azon kijelentésére, hogy némely dolgokat p. o. a világozságot definiálni nem lehet, választottat, miszerint, a mit definiálni nem lehet, azt büntetni sem szabad, különben könnyen despoticus önkényre fajul a status. Igaz ugyan, hogy vannak dolgok, miket definiálni nem lehet p. o. világozságot, emberi elmét sa't. de ezekre nem is szükség büntetést szabni. Megkülönböztette továbbá szülő azon megyei kiasapongásokat, mellyeket, mikint fentebb mondá, egy két ember hivatalosomja idéz elő, azoktól mellyek politikai elvkérdések vitájában követetnek el. Zban ugy mond politikai elvekkért küzdöttek, s mi volt oka a borzasztó mérszálásoknak? tán a szegény nemesek elvekkért verették magokat agyon? ki hinné ezt? titkos kezek dolgoztak itt, még pedig úgy dolgoztak, hogy alávalóságukat be ne lehessen bizonyítani. Ezen nri vesztegetők ki tudják kerülni a törvény súlyát, midőn a szegények azért, hogy meghagyják magokat vesztegettetni, nem egyszer életökkel adóznak. Ujra kell tehát dolgozni a 39ik és következő §okat, egész a III dik fejezetig, ha azt akarjuk, hogy ezen intézkedésink a hatalmasok által ki ne játszassanak. Végül elnökség a 39' az azt követő §oknak a tanácskozás alatt kifejtett szellemében leendő átdolgoztatását a többség akarataul mondván ki egyszerűs mind jelenté, hogy erre, mint szinte a kereskedési és bányászati k. választmányok munkálkodására idő kívántatván, a bevett szokás szerint f. e. Január 3ig kerületi tanácskozási szünet leend. —

**Pelsőcz, dec. 11dikén.** Kocsik és szekerek szokatlan sűrűn tolongtak a szük székvárosba, két sz. biró s közügyész választatása volt a megyei negyedes gyűlések egyik tárgyaul kitűzve s tán ezen érdek voná be a n választókat? De láttunk más részről férfiakat, kik ritkább vendégei gyűléstermeknek s a karhatalmas választó csoportra keveset ügyelve szokatlan számmal gyülekeznek. És a nyári gyűlések lemondása s ígéréte viszhangozott búsan füleinkbe. Megyénknek komor időkben feltűnt s egén jótékonyan ragyogott napja Dráskóczy Sámuel ur, a hét és fél évig volt jeles első alispán, végbucuzának szomorú ünnepe lesz megünnelendő. Alkotványunkba hatni minden nemesnek jogos osztályrésze, gyakran még is egyesek azok, kik szellemök képességében az egészért működni megbízottak s kikben az egésznek véleménye, akarata és munkássága képviselve van. Illyen vala Gümör megyénkben első alispán Dráskóczy Sámuel ur, ki első ifjuságától fogva idejét s erejét a közügyeknek szentelve, évek során által ritka ügyességgel tudott minden értelmet, szellemi és anyagi tehetségeket személye körül a közügyek előmenetelére összpontosítani. Nem volt jótékony egyeület, mellybe nem folyt előkelőleg, vagy megyei ügyemetelt jobbitó választmány, mellyet nem ő alkotott s elősegített volna. Háza mintegy megyei capitolium volt, hol kis és nagy tárgy, személyes és közügy, arányos érdekekben részesült, hol híven s erőteljesen kezeltettek az alispáni ügyek ezer nemecinek ágai; semmi sem maradt elhanyagolva, meg is ha néha ellenérdekek visszavonással készültek képződni, semmi sem maradt próbátalan a közügyességet fentartani s házi és köz ünnepek is alakultak, mellyek a körgesedő kebleket felolvaszták. És mi csoda, ha illyen férfiú nélkülözhetlennel látszik az elválás első napjaiban, mi csoda, ha minden tárgy, melly a közgyűlésen előkerült, szomorú gondolatokat keleszte bennünk: vajjon ezek kezelése jövődében hasonló hűség s ügyességgel menend ő véghez? s a megszokott elnök elválása nem okozand ő czerakaku pártoskodást s az értelmiség eddigi egyetértésének szakadását? A gyűlés egyéb tárgyait bővebben hirdetendik lapok és személyek, kik ez alispáni lemondásban is csupán gyűlési tárgyat tekintendek, én a gyűlések legtöbb s legfontosb tárgyainak jó vagy rossz menetét nagyobbára az elnök alispánok személyességében találtam, s így jelen évnegyedes gyűlés ez eseményén túl hasonló érdekek közlendőt

hasztalan kutatok. Első napon törvényszéki ítéletek, legfelsőbb parancsok s intézvényeken kellőleg áthatolva, a következőn közel 600 nemes jelenlétében a kitűzött tisztviselők választattak meg, sem rendtelenség sem garázdaság nem jellemző a tömeg külön nézetét, s e választó-gyűlés bolygo illedelem és méltóság vala, kivált midőn oszláskor az elnök első alispán érzeny bucsuzát mondá a sokaságnak, szánó komolyság ül szőzak keblein. A bucsuzó elnök még a hét végeig működni ígérkezett, azontul székét törvényes elnök másodalispán Szentmiklósy Antalnak általadandó Szerdán és csütörtökön az országgy. tárgyak s megyei levelezések végeztettek, követeknek a megye szelleme s utasítása nyomán történt minden eljárása helyeseltetve, hazafiúi ihlet s magasatos őszinteséggel páruult követjelentésök a tárgyak komolyságához mért kedveséggel fogadtattak s alaputatisáink szelleméhez követezetesek maradtunk. Ez nap este a megyei harangszó az első alispáni bucsuzó torra kondult meg hívőjelül, s bár a lakomában fény, s a társalkodásban megszokott baráti körök nem hiányoztak, minden hang és felkőszöntés, bármily szőnoklat s elmeél ihlette azt, valamint a karzati zene is, egy bucsuste szomoródes jelleméből nem olvadhatott föl. A néhai ellenpártok felmaradt egyedei tisztelni tanulák azt, ki az irigyelt hatalmat önkint tevő le, hogy a megye időközleg önállásra szoktatva jövődjét nagyobb gondal biztosítsa, ki újabb tisztválasztást nem várva be, időt hagyott keresni férfit, ki kormányhelyét a köz javára méltólag betölthesse. Gyűlés 5dik napján verő a lemondó első alispán még a számosan jelen volt Rktől végbucuzát, s a megmaradandó elnök s egyedüli alispán, a közszereletű másod alispán Szentmiklósy Antal urnak adván által székét és hivatalos pecsétjét, táblabírói helyét foglalta el. Szentmiklósy Antal urban tulgyöngéd szerényűg, a legszigorubb becsületesség s érzeny kedélyű kebeltisztaság honolnak, ő mint székfoglaló rögtönzésében könnyezve mondá, hogy a követválasztási zavarok közt tapasztalt bánatmat személye iránti ellenkedésnek nézve, lemondásával kívánt a közügynek használni, ugy jelenben elnökő marasztatásával is, csak a magányos és közkörökben tapasztalt oajtásnak akar áldozni. Es kívánjuk: e' tiszta de tulgyöngéd kedély a megyei életben elmaradhatlan alapos, s emberi gyöngeségek mellett gyakran feltűnő alaptalan ellenkedések irányában ne érzeze magát soha sebhednek, nincs és nem fog létezni párt, melly illy tiszta jellemet megbántani célozna, s kívánjuk: hogy kormányzó állásban erő s szigorúság párosuljon a gyöngéd kedélyhez, melly edzetségében felvirágoztathatja a közügy jóllétét. Jelenleg párt-töredékek s egyedek és minden szinezetű vélemény férfai ritka egyességben simulnak az egyedüli elnökhöz, könnyitni nehéz tisztes gondjait, mit ügyes erővel betöltve, a lebusuzott nap holnap felderül. E' hó 15kén délután megyegyűlési tisztes férfakkal telt husz koesi elrobogó zaja ébresztő figyelemre a közel utvonalon fekvő helységek lakosait. Dráskóczy Sámuel volt első alispán és tbirót kíséré a köztisztelet magányos harkácsi laka s kedvelt családja körébe, ezrek egyhangu kívánattal, hogy ezen erőteljes s munkában edzett és megpróbált egyediséget, a házi istenek rövid időn a köz boldogítás terének adják át, s jeles két fia atya nyomdokit továbbig kísérhesse. — Nyárádi E. \*)

**Heves megyei közgyűlés dec. 11 — 19.** Ez évi utolsó közgyűlésünk egyike volt a legnőpsb s legdicőbbeknek, mellyek Hevesben évek óta anyagi erő nélkül tartattak. Országgyűlési követeknek igen érdekes tudósításuk felolvasztásával nyitatték meg ez, mellyekből a magyar nyelv ügye szemeltették ki legelsőbbben, melly egyedüli tárgya is volt az első napi gyűlésnek. Magyarul köteleztessenek ő tanácskozni magyar országgyűlésen a horvát követek, vagy továbbis latinul szólhassanak; azaz: elfogadtassék-e a kir. leirat, vagy nem? volt a kitűzött kérdés. Alig kell említenem, milly hűvel vitáltak e' tárgyat a hevesiek. De hisz nem is lehet hanyagul venni nemzetiségünk ügyét, melly ügyszőlván alkotványunk sőt lételünk egyedüli támasza. Még is két véleményre osztottak a vitázók. Egyik törvényességet követelvé, a leiratot elfogadni s a horvátoknak újabb

\*) Volt első alispán ur bucsuzó szelleműs szőnoklatu beszédét rövid időn teljesen közlendem. s a t. szerkesztőség becses lapjában nyilvánosítását annál inkább s tisztelettel kérem, mert jeles s közszőlgálatban érdemgazdag férfiaknak alig adhatunk egy elismerést, mintha köznyilvánítás által hasonló tettekre másokat is ébreszthetünk. Ny. Elvárjuk. Szerk.

törvény alkotásaig a latin nyelven szólhatást megengedni kívánta; a másik fél a gyakorlat által szentesített törvényességét ismérte el, s azt továbbá is fentartalni sürgette. E' vélemény pártolói közül több felszólítá az ellenvéleményű szőnokokat, kik mindig törvényességet emlegettek, idézzék a' törv. melly orsz. gyűlésen a latin nyelv használatát megengedi; ezt azonban tenni képesek nem valának, mig a' jun. 20ki határozat mellett gyakorlat, az eddigi minden törvényen kívül történt tanácskozási nyelvváltozások, s a' józan ész kívánata harcoltak. Végzésül a' többség kívánata, a' jun. 20ki határozat fentartása mondatók ki. Alig volt tagja e' gyűlésnek, melly nem nyilatkozott, és öröm volt látni e' buzgalmat, mellyet nemzetiség ügye támasztott; mi azonban ez örömet felmagasztalá: első alispánunk, ki véleményével inkább a' nem csekély ellenpárthoz hajolni látszott a' többség akarata, teljes készséggel tett nyilvánítás. Csak illy elnök érdemi meg a' közbizodalmat! Második közérdekű tárgy az évenkint tartandó országgyűlés iránti indítvány vala, mellyet meggyenk Rdei elfogadtak és követeknek utasításul adának. Az élelmezés tárgyában azon vélemény, hogy ő felsőségével egyezkedés útján az adó csak készpénzben adassók, fogadtattak el. Börtönrendszer dolgában Heves a' magányt pártolja, de sem minta-sém kerületi börtönök nem akar. Az eskütszékét szinte pártolja, de olly hozzátéttel, hogy bírak csak törvénytudó nemesek (!) közül választathassanak. Általán országgyűlési tárgyakban a' többség majd mindenben az orsz. Rdek véleményéhez esatlakozik, s örömmel irhatom, hogy a' korábbi tudósításokban említett hanyagsággal ellenkezőleg Heves Rdei e' gyűlés alatt feltűnően kitarító részvételt tanusítottak. — Egerből írván nem mulasztatom el, hogy néhány szót e' városról is ne tegyek. Emlékeznek még e' lapok t. olvasói azon tudósításokra, mellyek mult év elején az egri tisztújításról közöltettek, s ennek következtében nem lehet némi fogalommal nem birniok Eger jelen állapotjáról, ha értésőkre adom, hogy városunkban ismét beszélnék egy a' jövő év első napjaiban szokás szerint tartandó tisztújításról. Képzhetni melly kedélybe hozhatja illy körülmény egy olly város lakosait, hol mindenki bir választási joggal, főleg hamég az illy városban egy nagy sereg (a' Nagy Ignác által olly jelen osztályozott) iskoláit jól-rosszul végzett arszlánfaj, naplopó és számos dolgot-únt és hivatalra vágyó kézműves találkoznék; ezen felül ha illy városiaknak boruk elég volna, a' pénzhány pedig általán érdehető levén, mindennek, kinek elegendő keresménye nincs, vagy helytve élni (ha tovább nem lehet, csak egy évig is) oajt, hivatalért esdegnie kellene, és hivatalra út a legutolsó varga előtt is nyílnék! valóban illy város lakosi egykedvűleg nem igen nézhetnének egy tisztújítás elibe, s bizonytal az ármányok és mindennemű rágalmak sem fognának szőgre akasztatni, sőt könnyen megtörténhetnék, hogy némely tisztviselő vagy tisztségre vágyó annyira is lealázná magát, hogy korhelykedjék a' korhelyekkel, és kártyázzon a' kártyásokkal, sőt védje is ezeket, csakhogy voksot nyerjen, mert hiszen ki nem tudja, hogy tisztújításoknál a' korhelyek és naplopók zsarnoksági alatt élünk, és milly fontos szerep az övék néha még országos ügyeinkben is! Illy dolgok történhetnének igen könnyen egy a' leirt helyzetű városban; azonban — és itt kérem magamat félre nem értetni — igen hibázna, ki e' vázlatot Egerre alkalmazná, mert olly állapotba jutna, mellytől Isten őrizze a' jobblelkűeket; — mi egriek még ennyire nem vagyunk, bár az évenkinti tisztújítás itt is nem egy becsületos családost foszt meg néha kenyertől, ingert ad mindennemű fondorkodásra s naponkint inkább enyészti a' tisztviselők iránti tiszteletet; mert hiszen hogy is tisztelné a' tudatlan azt, kinek valódi érdemét nem ismeri, kezében kenyere, s évenkint talál egy napot, mellyen boszúból rajta legalább szóval minden képzeltető gyalázatot elkövethet. Valóban e' részben Eger népe — kivéve természetesen a' kiveendőket — annyira elerkőstelenült, hogy arról csak borzadással gondolhatni s minden közhivatalviselőben egy egy áldozatot kell tekinteni, ki lehosszalb fardozásinak jutalmául csak gúnyt s megvetést remélhet a' pártoktól A' szabad választásnak igen szép (theorai) elve az, hogy a' jó tisztviselő ismét megválasztathatik (fájdalom! hogy csak választathatik); de nem kell feledni a' fondorkodásokat, egyesek boszuját, szeszélyét és baráti vonzalmukat; — hát még midőn a' tisztviselőnek legfőbb hibája az, hogy igen is igazságos? Azorban hagyjuk ezt és várjuk- el a' tisztújítást, lássuk, hogy menend véghez. Különbön is egész halmaza fekszik előt-

tem a' közlendőknek: városunk haladási ügye, napi események, 's több eféle; a' hirlapokban többször említett 's olly igen szép czélokot kitűzött egri polgárok egyesülete is egy igen fontos crisisen készül átesni. Mind ezekről közelebb évi tudósításom körülményesben szóland. De egyet ezuttal még is megemlítek. Jelenben ha színházunk nem, színészetünk még is van; Abdai társasága mulattatja ezzel városunk közönségét, 's minden pénztelenségünk daczára szép haszonnal, kivált a' leirt m. gyűlés ideje alatt. En, mint ki bizonyos fontos oknál fogva színi előadásokra nem járok, a' társaság működéséről mit sem mondhatok; mások azonban úgy beszélnek, hogy a' pesti színházban is már dícsérettel föllépett Somogyi az egyedül, ki a' társaság érdekét és díszét fentartja. —

**Borsodi közgyűlés folyt.** A' megyei segélyosztó választmány tudósítása, mint említém nagy harcot és háborút hozott nothdachos megyeházunk még most is rongyos stukaturájú teremébe; különösen azon ága, hogy a' miskolczi városi tanács a' hozzáérkezett segélypénzekből némelly középületeit fedél alá venni, nem iszonyodott. "D. a' választmány példájára hadd kerítsünk mi is kissé széles feneket a' dolognak. Miskolcz jogi állása nagyon különös. A' fekvő birtok t. i. nagyobb részben, quantualis, vagy is zálogos nemesi jószág, 's ezt a' nemesség bírja majd kizárólag; a' másik rész, censualis, melly a' kamarának taksát fizet. De ez sem urbéri, vagy jobbágytelek, hanem allodialis volt valaha; 's így a' nemes ettől sem fizet. Nem is gondolható e' szerint, milly kevés itt az adó ingatlan alapja; de az ingó is hogyan áll? Kézmű és kereskedés pang; a' borkereskedés teljesen elsüllyedvén az igen nagy szőlőműves osztály szegény mint a' templom egere. 'S ezen csekély adóalap viseli a' hadi adót, az annál jóval többre feleslegizott házi adót; 's ezeknek savál aránytalanságig a' katonatartást és deperditákat, paprikájaul pedig a' t. nemes vármegye élelmezési biztosainak gyakori bukácsolását; kik közül egy nem régen csak 17 évről számolván egyszerre, az ezekre menő kár most is térítettlen. 'S még mind ez mehetne; de itt jön a' város háziköltsége vagy auctája, melly a' hadi és házi adót együltve felülmúlja. Mert ezt is a' 32 ezer lélekből rovás alá eső mintegy 1700 főnyi adózó viseli. A' birtokos nemesség, az exemtusok még nagyobb serege részt vesz ugyan a' város (helyesebben adózó község) tisztújításában, közigazgatás 's épületek jótéteményeiben tulnyomólag is; de ha az ország 's a' megye terheit nem viseli, illő hogy a' városét is más viselje. De ha ez illő, az meg természetes, hogy a' restantia a' megyei adóban 10 ezer, a' kamrai censusban 4 ezer p. f. nál több. De természetes az is, hogy az így elviselhetlen teher miatt, tüz előtli utólsó összeírásakor is mintegy 100 fővel (6 pcent.) fogyott az adózók száma; miad a' mellett hogy Izrael népe mind a' természet mind a' bevándorlás útján rémitőleg szaporodik; épen a' megmagyarosulandó 's iparüző települteket pusztítván ki. De természetes az is, hogy a' birtok száz meg száz úton, a' gazdagabb 's töle nem fizető nemesség kezébe átszivárogván, az adó alapja így is naponkint kevesbül, holott a' nagy város közköltségei a' haladó korral nőnek. Ez a' normalis állapot! de mennyivel súlyosabb a' mostani! a' vagyonos rész a' tüzveszélylyel a' szőlőműves hallatlan rosz szüretével égett meg; 's így a' szokott költségek is pótolhatlanok. Pedig nemcsak ezek kellenek, mert a' város közháza, kaszárnyájá's majorsága tömérdek szerrel elhamvadtt, mintegy 25 ezer f. ra rúgván a' kár, a' megmaradt avult falakat kelle legelőször fedél alá venni; nehogy a' mit a' tüz meghagyott, az esőzések miatt mint sokkal esett, romba düljön. 's így a' kár többszörössé 's helyrehozhatlanná váljék. De ezen perse neked kelle a' fejed törni, 's nem másnak, városi tanács! Hanem quis, quid, ubi, quibus auxiliis 'sa't.? Az erszény üres, a' m. kamra a' kölcsönt megtagadta, másutt nincs hitel, holmi nemesség-buzdítgatás régi keserves nóta, de a' miből sem nem csorog, sem nem cseppen. Az eset rendkívüli, a' szükség halaszthatlan; mit volt tennie a' tanácsnak mint a' töle gyűjtött segélypénzhez mintegy 2300 p. f. hoz nyúlni; 's incassálva a' mit lehetett, nagy részt hitelben vásárolva, csak annak pótlásával húzni ki a' sárból a' szegény közönséget. Ez a' dolog állása. 'S miután így nyájas olvasó! a' dolog velejét megisméred a' méltányosság szemüvegén, melly a' tárgyakat, ep'sen' nem sárgítja, 's a' személyeket nem kisebbiti, mint sok uré itt, ám lásd meg azt is, mikint forra torkára a' tanácsnak ezen gondoskodási viszketege; ex actis! 's egész krónikai rendben! A' tanács tüz után jókor kapaszkodik; már jul. 26n mintegy 700 levélben kíván föl

egyeseket 's testületeket, de kivált a' városokat segélyadásra, — világos szóval, adózói javára, igérvén annak, a' képviselők alatt álló közönség javára leendő fordítatásáról számadását. Majd julius 30kán a' megye is mozog, kisgyűléséből kiküldi állandó választmányát; másodalispán Nagy Gedeon elnöksége alatt, több tisztelt de magokat többnyire absentált tagból; többek közt, hogy adjon tervet, az ingyen segedelmezés kútfejeit miként lehetne megböviteni, 's azt vegye teljesedésbe is. 'S ez is megtette maga felszólításit. Az augustusi közgyűlés ezen választmányt a' segedelem-kiosztásra is megbizta, majd a' vál. a' többi kezelési szabály közt a' megyei határozat nyomán, a' különböző kezelésekből eredhető zavar eltávoztatása végett, rendeli, hogy az alispánok, 's a' városi bíró a' hozzájuk küldendő segélyekről naplót vivén, azt a' vál. sztnak időnként mutassák be, a' pénzt pedig a' megyei házi pénztárnoknak adják át. Oct. 21ki ülésben az elnök alispán 's a' v. bíró is bemutatják naplóikat. 'S ezeknek, ekkor' meghagyatik, hogy az eredeti leveleket adják be egy alválasztmánynak, melly hirlapi közlés végett azokból az adakozások lajstromát dolgozza ki. Oct. 25n 's így, négy' nap mulva tartott ülésben jelenti az elnök, hogy a' végrehajtásra ügyelni, elnöki kötelessége, a' városi bíró pedig és tanács a' leveleket az alválaszt. nak, a' pénzeket pedig a' megyei pénztárnoknak be nem adá! tehát, szükség volna sükeresen rendelkezni. Boldog Isten! — a' pénzt be nem adá, mit köztudomásra beépített; 's a' leveleket sem adá be a' két ülés közt közbeesett egész 3 nap alatt! rejtendő dolog! példátlan hanyagság mathusalemi aggságú scoutroink mellett; annál inkább mert e' szüreti időben egy héten egyszer van tanácsülés, a' hirlapi számadás pedig csak néhány hónap mulva jöved majd ki. Ne csodáld tehát k. olvasó! hogy a' vál. ezt, méltó nehezteléssel veszi, 's legtisztább czéljai elérésében épen Miskolcz v. bir. 's t. által gátoltatik, a' pénzek kezelésében főleg divatozni kellett szoros pontossággal, kellő nyilványossággal, ovatossággal meg nem tudja egyeztetni, helytelenek találtatván, 's szigorú felelet terhe alatt meghagyatik a' v. tanácsnak hogy mind a' pénzt, mind a' leveleket, mind, ezeknek mi oknál fogva már eddig is be nem lettadásáról nyilatkozatát, a' jelen határozat kezéhez adatásától számítandó 3 nap alatt a' centralis szolgabíró útján adja be. Erre a' v. tanács beadá nyilatkozatát, mit ha a' választmány élre állíthatott — mint meglátandjuk — mi a' végén kezdjük utálni. Ott ez van: végül a' legőszintébb bizodalom hangján kéri a' választmányt alulirt rendezett tanács, hogy hozzá, mint a' maga körében független hatóság iránt, privilegiumai-ban és törvényekben gyökerezett jogai iránt méltánylatl viseltesse méltóztassék, mert csak az ebből származó kölcsönös bizodalom útján lehet szegény szerencsétlen városunk sebeit sikerrel gyógyítani. Miért vetemült a' tanács ezen kis figyelmeztetésre, megsúgom nyájas olvasó! a' követ. számban.

**Szepes megye** nov. 20kán kezdé évnegyedi rendes közgyűlését, mellyben köv. érdekes tárgyak fordultak elő: 1) Az elhunyt két főbíró Ujfalusy Xaver és váradi Szakmáry Sándor helyébe főispán ő mélt. Korponay Mihályt és Glócs Károlyt főbírákka nevezte ki. Illyen főtáblabíró nálunk régi szabály szerint csak 16 van, 's ezek között két pap, és kettő a' láncások székiből. 2) A' miskolczi kárvallottak számára a' jelenlevők között aláírási iv keringett. 3) Yagendriszel bányaváros 's annak földesurasága közt keletkezett örök kiváltási szerződést, a' nm. m. k. helytartó-tanács olly hozzáadással küldé vissza, hogy az, mivel abban olly tárgyak is foglaltatnak, mellyek törvény szerint örök szerződés tárgyai nem lehetnek (p. o. a' kir. haszonvételek) legfelsőbb helyen nem erősített meg. 4) A' Lőcséről Görgöre vezető új utvonat iránt készült tervek a' nm. m. k. helytartótanács által nem helyeseltetnek, hanem az parancsoltatik, hogy a' mostani ut javíttassék ki. 5) Olvastattak az országgyűlési követek több rendbeli tudósításai, az utólsó nov. 15kéről. Ezek folytában a' követek, kiknek eljárása általánosan helyeseltetett, oda utasítottak, hogy a' dictatura eltörlését 's a' könyomatás behozatalát továbbra is szorgalmazzák. A' törvényhatóságok indítványai jegyzéke a' kebelbeli választmányhoz utasított. A' horvátok latinul szólhatásáról k. kir. leiratot e' megye elfogadja, de a' követek igyekezzenek törvényt hozatni, hogy a' horvátok a' Magyarország gyűlésén magyarul szólni tartozzanak. 6) A' marhahas ára 10 v. krajczárra emeltetett, de csak december 20kától kezdve és csak hízalt marhaktól. 7) Felvétellett az országgyűlési utasítást készítő választmány véleménye, mollyre nézve a' kisebb érdekűek

mellözve — köv. nevezetesebb határozatok keletkeztek. a) A' megyei tisztújításokon és gyűléseken történhető kihágásokra nézve: tisztújítás csak minden 6dik esztendőben tartassék. Nemtelének megyei hivatalt ne viselhesse; de az ugynevezett capacitások (Diplomaticus honoratiorok) kiknek már az anyautasításban tanácskozó, de nem eldöntő (vota consultativa non decisiva) szavazat adatott, sőt némelly mások is p. o. a' nagyobb gyártulajdonosok és első osztályu kereskedők, a' tisztújításokon is birjanak választó szavazattal. 8) Az országgyűlési napidíjak fűdőzésire, mellyeket eddig a' házi pénztár előlegezett, addig míg azokról törvény fog hozatni, kölesön fog felvétetni. 9) Felvételtett a' házi adó előleges felszámítása, melly alkalommal hosszabb vitatkozás után a' supererogatumok rovata, (melly tavaly kitöröltetett, a' Supererogatumok a' beszédendő hátramaradásokból pótoltatni rendeltetvén) a' felszámításba ismét felvételtett. Ennek következtése az volt: hogy a' házi adó, melly tavaly 37 ezerre csökkentetett, most ismét 40 ezernél többre megyen. 10) A' mezei rendőrségi új szolgabírák behozatalánál fogva szükségessé vált járások és kerületek új felosztása következtében, a' porták új felosztása is szükségessé lett a' járások közt, ez tehát egy e' végre kiküldött választmányra bizatott. 11) Folytatott az országgyűlési utasítást készítő választmány jelentése, mellynek fonalán köv. nevezetes határozatok keletkeztek: b) A' szabad kir. városok elrendeztetésére nézve: Az országgyűlésnek beköveztendő elrendezéseig ideiglen (modo provisorio usque Coordinationem Comitiorum) minden város különbség nélkül egy, minden vármegye pedig 3 szavazattal birjon. A' városok és szomszéd uradalmak közt támadó határvillongási perek az 1836: 14 és 1840: 13d. t. cikkekben a' világos örökösödési esetekre rendelt választott bíróság által itéltessenek el. A' városokban lakó nemesek, bár nemesi birtokot sehol sem birnak is, a' városi tanács törvényhatósága alatt semminemű tekintetben ne álljanak, és személyes adó alá ne vettethessenek. A' kir. haszonvételekre nézve az, vajjon a' város azokat a' közös pénztár javára megtartani, v. pedig egyes polgároknak átengedni kívánja, magának a' városi községnek szabad akarattal bizassék. A' polgári jog megnyerhetésére kívántató census a' városok különböző nagyságához képest 500, 1000 és 1500 frtban határozassék meg, de a' nemesek a' nélkül is polgárokka lehessenek. A' zsidók polgárokka ne lehessenek: de a' turedelmi taksza törlötessék el és a' városban birtokos üszszes zsidóság egy képviselő által a' közterhek felosztásában jelen lehessen. A' város közfalain belül fekvő kuriákat a' város megszerezhesse ugyan: de azok a' z után is kuriák maradjanak. A' város határin kívül a' város [fekvő birtokot ne szerezhessen: hanem a' lex amorisationis tartassék fen. Polgári jogtól a' büntető bíróság kimondott ítélete következtében a' bünös foszthatassék meg. Kisebb városokban a' törvénykezési tárgyak a' politikaiaktól elkülönítve tárgyalassanak ugyan, de a' bírák egyzersmind tanácsbeliek is lehessenek. A' házi pénztár kezelése az országgyűléstől ne függjön: de a' helytartótanács felügyelése alatt álljon, melly a' számadásokat is megvizsgálja. Polgári őrsereg felállítását, mint béke idején szükségtelen, a' városok akarattal függjön, kivéven mindazáltal azon idöket, midön a' haza bátorsága azt megkíváná. c) A' esongrádi indítvány az országgyűlés minden esztendőbeni tartására nézve, e' megye által nem pártoltatik. d) A' papi jószágokra nézve e' megye az anyautasításhoz ragaszkodik, hogy t. i. azoktól a' papság nem foszthatatik meg; de a' papitizedet a' községek a' megyei hatóság által tiz eszt. átmérő szerint, és a' költségek leszámításával meghatározandó áron válthassák meg, ha t. i. azt sz. György napján előre leteszik. 12) A' szepesi 16 város belszerkezetét tárgyzó alválasztmányi javaslat kevés módosítással helybenhagyott és a' követek kérelméhez képest nekik meg fog küldetni. 13) Zólyom megye levele, az országgyűlés minden tagjai által leteendő eskü iránt, mint az országgyűlés rendezésire tartozó, oda halaszttatik. 14) Az országos biztosi számtétel szerint a' megye hátramaradása 1375 frttal csökkent. 15) Torontálmegye felszólítása a' zágrábi püspök udvarbírói hatóságának megszüntetése iránt, pártoltatni fog. 16) Buccari beczikketési körelme az országgyűlési utasításkészítő választmányhoz küldetett. 17) Ugyanahoz utasítottatik a' hajduvárosok azon levele is, mellyben önelrendeztetésük tervét közlik, és: 18) Zólyom megyének panasza a' bánya-törvényszékek önkényeskedéséi ellen. 19) Felső-bánya és Arad beczikketése nem

pártoltatik. 20) A kereskedelmi társaság aláírásive a kebelbeli gazdasági egyesülethez utasítatik. 21) Fejérmegye levele, hogy a váltó - kibocsátási és elfogadási jog szorított meg, nem pártoltatik. 22) A falusi bírák és jegyzők jutalma iránt elfogadtatik az ezen tárgyban eljáró választmány véleménye, mely táblás jegyzékben a jutalmat minden helységre nézve meghatározza. 23) Egy szolgabíró lelkes jelentésére egy közbirtokossági igazgatónak azon tette, hogy a falusi bírót minden kijelölés nélkül megerősítette, mint törvénytelen megemmitelt. 24) Győr azon indítványa hogy a sopronyi váltó-törvényszék Győr városába tétessék által, nem pártoltatik. 25) A jász-kun kerületnek önbelrendezését tárgyozó levele, a többször említett választmányhoz utasítatik. 26) Több rendbeli megyei és városi levelezések, mivel a bennök foglalt tárgyakról e megye előbbi vagy mostani pótló-utasításai által már rendelkezett, pusztán tudomásul vétettek. Hasonló sors érte Lőcse városának azon felszólását is, hogy Deák Ferencz a zalai követség elvállalására országgyűlésileg szólíttassék fel. Közli Fabriczy Sámuel.

**Torontál.** Minap megérintém a nálunk tartatni szokott gyűlések sokaságát, s valóban igaz is, hogy e tekintetben az idén Torontálban bő esztendő volt, tömörítve előfogat használtatott el a tisztviselők havonkinti bejövételére, mely terhet megszüntetendően igen czél szerűen határozta a Rdek, miszerint jövő évben csak három rendes közgyűlés tartassék, és pedig január 15, április 22, és sept. 2án, azonban ha a körülmények úgy hoznák magokkal, rendszerinti alispánunk rendkívül is kirdethet közgyűlést, valamint kisgyűlést is havonkint fog tartani. Nov. közgyűlésünk alkalmával kinevezések is jöttek közbe, jelesen a török-kanisai járás alsz. bírói kerületét ideiglenesen tiszteletbeli szolgabíró Keresztury János kezelve, kinek helyébe a mgos főispán által eskütnék Szöllösy Ernő neveztetett. \*\*\*.

**Ausztria.**  
(Törvény társulatok iránt. A spanyol ügyek. A galicziai RR.) Dec. 17ki bécsi ujság hivatalapjában hirdetve van azon 1843. oct. 19én kelt legfelsőbb rendelet, mely törvényül szolgál azentul minden néven nevezendő társulatok alakulásánál. Szerinte minden esetben kettős jóváhagyás szükséges: először az előleges intézkedéseknek, aztán a társaság alakultának kell megengedtetnie. Érdekes a törvény azon rendelkezése, miszerint az így jóváhagyott társaságok ügyeit szokott sajtószabályok megtartása mellett vitatni szabad leend. Eddigelő a társadalmi élet magánydolognak tekintették s megtörtént gyakran, hogy a társaságok ügyei sajtó alá terjesztettek. Ez most mind másképp leend. Igen korlátozó azon szabályok, miknél fogva a kormány fentartja magának, a társaságokat közügyek tekintetéből bármikor széteszlethet. Világos ezen új törvényből, miszerint a kormány a mostani társadalmi szellemnek nagy fontosságot tulajdonít. — A spanyol ügyek nagyon feszítik a bécsi diplomacia figyelmét. Remélték, hogy a spanyol statusférflak a mostani angol-francia barátságát a közbéke s egyetértés végképi megalapítására fogják tudni használni; és ime máris olyasmi történik, mi a fiatal királyné tekintetét minden esetre sérti. Bizonyosnak hitték már a felsőbb körökben, hogy a mi udvarunk is nemsokára megismérendi Izabella királynét; mivel ugylátszik, a monarchiai elvnek folyvást erős gyökerei vannak Spanyolországban s a spanyol nemzet java közt don Carlos iránt ke-

vés részvét mutatkozik. A nápolyi s madridi udvar közt legközelebb megkezdett diplomai összeköttetést valószínűleg a mi udvarunk is követni fogta volna; mert, mint tudva van, a nápolyi király, mint a spanyol udvar közel rokona, don Carlos részire történt nyilatkozatával legtöbbet tett arra, hogy az orosz, porosz s ausztriai udvarok don Carlos ügyét nemcsak erkölcsi tekintélyökkel, hanem pénzálidozatokkal is olly sokáig pártolák. Most közös a hiedelem, miszerint a nápolyi király Carini hget most nem küldte volna Madridba, ha e lépéséről udvarunkat előbb nem értesíté vala. Igen sajnós leend tehát a sokat szenvedett Spanyolországra nézve minden újabb belviszály. — A galicziai RR. is felirást terjesztettek a császárhoz, hogy az urbéri s tizedtartozások bizonyos határidő mulva kényszerítve pénzzel váltassanak meg; ezen kívánatuk azonban még jóvá nem hagyott, miből következtethetni, hogy az ausztriai RR. hasonló kívánata sem fog még megadatni.

**Spanyolország.**  
(A királynéhoz intézendő felírás %nyi többséggel elfogadtatott. Figueras folyvást keményen ostromoltatik.) Hosszas vitatás után dec. 17kén 101 szóval 48 ellen végre csakugyan elfogadta a cortes az üdvívánó felirást a királynéhoz, s így e botrányos tényvalahára el van temelve, mert Olozaga pöre alkalmasint csak forma szerint fog vitetni, és újabb kifakadásokra nem igen szolgáltatandó alkalmat. — A pénzügyminis-ter törvényjavaslatot készít a nyilvános adósság rendezése iránt, mire valóban igen nagy szükség van, miután Spanyolország hitele egészen tönkre jutott. — A valenciai helyhatóság felirást intézett a királynéhoz, mellyben nov. 2Siki szilárd magaviseletéhez szerencsét kíván, s egyszersmind segélyt ajánlja minden alkotmányos szándék végbehajtására. Olozaga ellen az egész országban csak határozott rosulás hangja uralkodik. — Dec. 9kén reggeli 8 órától egész délig folyvást keményen lödöztek a zendülők Figuerast, s a tűz nagy kárt okozott a városban. A francia consul azonnal figyelmezteté Amettlert, miszerint megigé- ro, hogy 24 órával előbb mindig hirdetni fogja, midőn lödöztetni kívánja a várost. Amettler erre csak azt válaszoló, mikép czentul szünet nélkül fogja Figuerast lödöztetni; a francia consulnak mindazáltal mégis 24 órai időközöt engedett, hogy a francia vagyont bátorságba helyezhesse. E határidő elmulta után 2 napig folyvást tüzelte Amettler, a kormánypártiak azonban mind e mellett is makacsul óalmazzák magokat, sőt Prim táborfő egyenesen azzal fenyegetőzött, hogy minden ágyulövésért egy egy parthívet fogja lenyakaztatni Amettlernek, kik közt rokonin kívül még édes anyja is Prim hatalmába került. — Berga közelében zendülés volt készülöben, de a nemzetörség olly derekasan viselö magát, hogy a rossz akaratuak semmire nem mehettek. —

**Anglia.**  
(O'Connell legújabb nyílt levele az irlandiakhoz. Kalóz merény a Coffin öbölben.) Dec. 18án ismét nyílt levelet intézett O'Connell az irlandiakhoz, mellyben említést tesz azon választmányról, mellyet az irlandi földbirtokosok s bérlők viszonyainak megvizsgálására nevezett ki a kormány. O'Connell ez újabb intézkedést egyáltalában nem kedveli, s a választmányi tagok ellen élesen kel ki. Devon gr. külföldön lakik, s jószágai korábbi tulajdonosa idejében olly rosszul kormányoztatott, hogy véres kicsapongásokra szolgáltatott alkalmat.

Redington katolikus ugyan és jó földesur, de épen azért részrehajló is a birtokosok iránt, Ferguson legde-rekabb tagja a választmánynak, de nagyon távol lakik, következésképp e helyzeti viszonyokat nem ismérheti; Hamilton ellenben megtestesült orangista. Különös az is, hogy egyetlen bérlő sem fogla tatik a választmányban. O'Connell tehát meghagyja a dublini repeal-egyesületnek, hogy 9 tagu választmányt nevezzen ki, melly bérlői szempontokból vizsgálja meg e fontos ügyet. A repealadakozások még mindig rendkívül jövedelmesek. — A kormány 12 ágyudereglyét épített, miket Afrika nyugoti partvidékén szándékozik használni. Coffin öbölben egy angol ezethalász hajót fogtak el a kalózok, s a logénység nagyobb részét azonnal kardra hányták. A kalózok száma mintegy 500ra ment, s így védelemről szó sem lehetett. — Azon katonák, kik Canton ostromában részesültek, meglehetősen jutalmat kaptak a keletindiai társulattól; minden kapitányra 90 font sterling jutott, s a közlegények is szép összegben részesültek.

**Franciaország.**  
(A londoni legitimista congressus a trónbeszédben érinteni fog. Adatok Krisztina özvegy spanyol királynéről.) Valamennyi párt kemény csatára készül egymás ellen a követkamrában. A spanyol ügyek súlyos tövis koronát nyomandnak ugyan a ministerség fejére, de a londoni legitimista bohóskodás alkalmasint még nagyobb viszályt fog okozni, mert Lajos Fulöp roszalva szándékozik azt a trónbeszédben érinteni. Egyébiránt a francia kormány bizonyos pontig csakugyan mégis szerencés volt a spanyol ügyekben; mert azon eszméje, miszerint Trajan gr. adassék férjül Izabella mellé, meglehetősen kedvező viszhangra talált, sőt két Szicilia királyát is sikerült az éjszaki hatalmaktól némileg eltávolítania, mellyek nem akarják, hogy öcsce a spanyol trónra emeltessek. Anglia félig-meddig szinte megegyezett már ezen tervben. Egyébiránt összecsküvés is létezik Izabella királyné ellen, melly a spanyol koronát don Francisco infans fejére szándékozik tenni, s mondják, hogy e terv már kitöréshez közelit. Krisztina özvegy spanyol királyné fölszólíttatott, hogy legalább is 12 millió frankot vigyen magával Spanyolországba, s ezt kell vonakodása fő okának tekinteni, mert pénzt nem szeretné pillanatnyi ragyogásért kockáztatni. —

**Schweiz.**  
(Az aargaui apácakolostorok helyreállítatnak.) Az 1841ben eltörlesztett Fahr, Hermetswil s Gnadenthal aargaui kolostorok apácái, egy betegségtől akadályoztat kivéve, mindnyájan régi czelláikbátértek vissza, s a badeni kolostori apácák is régi falaik közé vonulnak. E szerint e 4 istenház 1844 januárban ismét föléled, mint vala 1841 évben. Az ujon választott szövetségi elnököt Siegwart-Müller urat arról gyanúsítják, hogy a kolostor-ügyet a legközelebb Luzernben tartandó kath. gyűlésben ismét a Tagsatzunghoz akarandja áttétetni. Bármikép legyen a dolog, annyi bizonyos, hogy a radicalok ismét hosszabbra nyujtandják a kolostor-ügyek bonyolítványát. Thurgau cantonban máris folyamodást adtak be a hatóságok, mellyben a kolostoroknak az új törvény szerint nagyon terhes tartalása ellen panaszokdnak. — Uj goldaun veszély készül. Bünden cantonban Felsberg falu Kalanda hegy tövében fekszik s már több év óta fölötte függő s mindinkább elváló sziklák omlásától fenyegettetik. A lakosok nem akarván évárni a bizonyos eltemtetést, kiköltöztek.

**ÉRTESÍTŐ.**

**Hirdetvény.**

Mglos gróf Csáky Károly ur szépesi jószágainak igazgatósága közlirre tételi: hogy t. n. szépesmegyei zsegrai és domanyóczyi majorságok, miknek elsőjéhez Zsegra, Olsavka és Sztatvin, másikkához Domanyóczy és Danissóczy helységek tartoznak, akár egyenknt, akár mindketteje együtt 1844. é. máj. 22. napján tartandó árverés útján, hat egymásutáni értebe fognak adatni. A bérleni kívánók tehát a fenemlitett napon reggeli 9 órakor Mindszenten az urasági kastélyban, és mindenik majorságra nézve külön külön 500 p. for. bántépénzzel ellátva megjeleni hivatalosak. A haszonbérbe adandó jószágok következők állanak: 1) Domanyóczyon alkalmas tisztifalház nagy major- s juhszin-udvar elegendő istállókkal s gazdasági személyzetre való lakásokkal, 3000 kereszt gabonára való

csűr, 3000 mérő gabonánál többet magában foglalható nagyobb és két kisebb magtár, 416 hold szántóföld, melly részint őszi részint tavaszi vetéssel rendszeren megmunkálva fog általadatni, és 63 hold jó, sarjút is termő kaszáló. Az urbéri bér és egyéb állandó készpénzbeli jövedelem ezen jószágban mintegy 700 forintra megy. Urbéri munka fejében a domanyóczyi és danissóczyi jobbágycok 2142 1/2 jármos és 1165 1/2 kézi munkával tartoznak. Egyébiránt e jószág sz. k. Lőcse városához, és Igló és Szepesváralja koronaivárosokhoz, egy nlo másfél óranyi távolságban fekszik; hol a természetényeket hasznosan eladhatni. 2) Zsegrán alkalmas tisztalakás, nagy major elegendő istállókcal s a gazdasági személyzetre való lakásokkal, ugy szinte igen alkalmas juhszin juhás z-lakással, 4000 kereszt gabonánál többre való csűrök, s 8000 mérőnél többet foglalható magtár, azonkívül igen nevezetes mész-

égető kemencék, 450 hold jól munkált szántóföld, 30 hold völgyben fekvő és sarjút is termő, 256 hold erdei kaszáló. Az urbéri bér és más állandó jövedelem 400 forintnál többre megyen. Urbéri munka fejében a zsegrai, olsavkai és sztatvini jobbágycok 2027 1/2 jármos és 798 kézi munkával tartoznak. Egyébiránt e jószág csak felőrányira fekszik Szepesváralja koronai városától, hol a nevezetes heti vásárokon a termékek nagy haszonnal eladhatók. Mind a haszonbéri feltételek és szerződésök, mind pedig az inventariumok Mindszenten a jószág-igazgatóságnál akár mikor megtekinthetők. Izaratnak. 1—2

1.000.000 font sterlinget, v. 10.000.000 pgo frtot; szaporítási alapból 551093 font sterlinget, v. 5.510.930p. ftot, tartalékalapjából 91113 font sterlinget, vagy 911.140p. forint-t. Ezen intézet legközelebb elhatározá hogy hatáskörét a szárazföldön is terjesztetni fogja, s a főügyviselőséget Magyarországon és Erdélyben alulírtakra bizta, kiknél tervek s lajstromok, gyakorlati áttekintésül, kaphatók, mikből világosan tűnik ki, mily rendkívül jötekonny hatásu ez intézet, mellyhez hasonlók olly kevésbé ismerteknek még hazánkban. Férflak és nők egyenlőn részesülhetnek e jötekonyságnan.

**Globe**

életbiztosító intézet LONDONBAN. 1803ki parlamenti határozat által a a-píttatva, készpénzben bír:

Liedemann J. S. Fridr., főügyvivő Pesten.

szilley József tr főügyv. Pozsonyban. 3 3